

MATERIN BLAGOSLOV

IGRA S PETJEM

SPISAL

ANTON KLODIČ

V TERSTU
TISK. B. APOLONIO
1878.

~~~~~  
Založil Ant. Klodič.  
~~~~~

V V O D.

Leta 1867 so se Kobaridci nadejali, da se Predelska železnica začne že 1868. l. delati. Vsakdanji predmet pogovorov in razprav po tergu je bila istega leta „Predelska železnica.“ Iz teh pogovorov se je rodila vesela igra „Novi svet“, ki sem jo dal leta 1868 kot rokopis tiskati. A ve-sele nade, da bodo imeli železnico, niso se Kobaridcem izpolnile in igra, katero sem v naglici za priliko spisal, nema nikakošne vrednosti več. Ker sem pa v Kobaridu mnogo srečnih dni preživel in v omenjeni,

za svoje pozneje življenje odločilni dobi tam bival, želel sem vendar v obliki igre ustvariti one dobe spominek, bodisi kakoršne koli vrednosti, ki naj bi bil tudi spominek moje hvaležnosti za vse dobrote, ki sem jih tam užil. Mislil sem, naj bi bilo vprašanje Predelske železnice v „Novem svetu“ obravnano, v tej novi igri le okvir k sliki, vzeti iz družbinskega življenja, v katerem se mora človek toliko boriti za srečo. Tako — sodil sem — ne bode imela igra le lokalne vrednosti, ampak utegne zanimati vsacega rahločutečega človeka.

Ant. Klodič.

OSOBE.

PODKUKNIK, bogat kmet.

VIDA, njegova sestra.

JELA, njegova hči.

PETER, Jelin ljubi, kovač.

UČITELJ.

ZDRAVNIK.

MIROSLAV, } inžinirja.

ANTON, }

NACESTNIK, Miroslavov
in Antonov stric,
viši inžinir.

TURJAN, } kovači.

MOHORIN, }

LÉŠČAR, }

VINKLIČ, kolár.

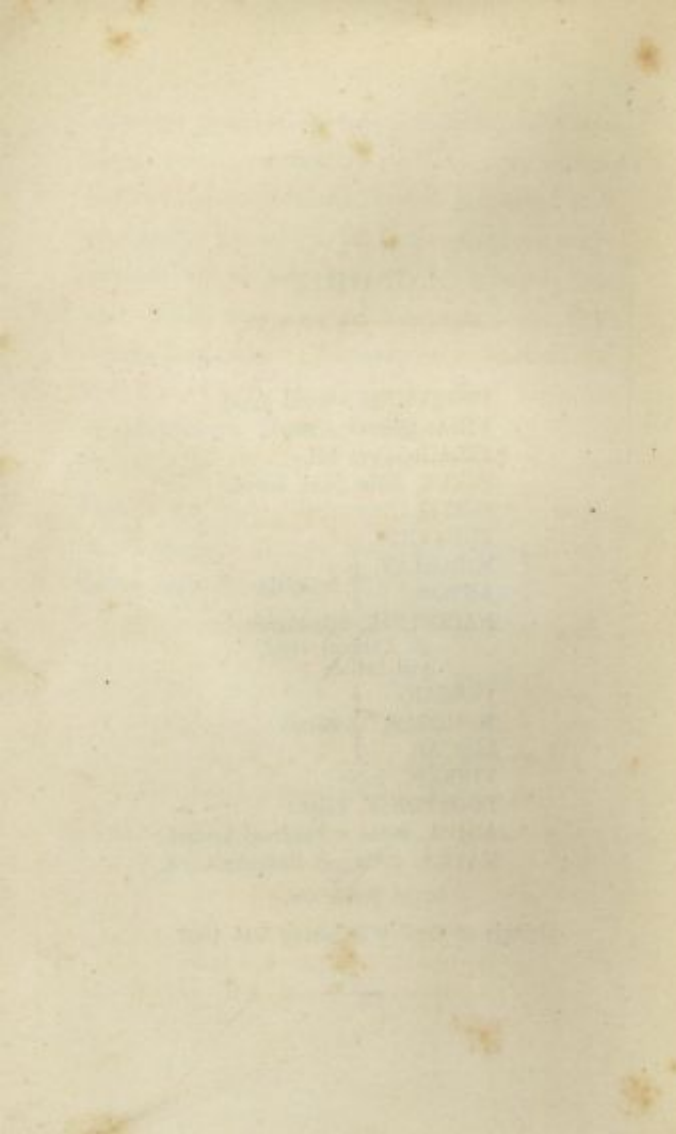
PODKERNIK, kmet.

ANICA, dekla v Šandrovi kerčmi.

KATRA, dekla pri Podkuknikovih.

Drugi Kobaridci.

Dejanje se verši v Kobaridu leta 1867.

PERVO DEJANJE.

(V Podkuknikovih hiši. — Soba).

PERVI PRIZOR.

JELA

*(stoji pred mizo in opazuje šopek rožic na njej.
Vzemši iz šopka hlapčiča pravi).*

Dekliški hlapčič zali, ti povej, če res
Imá me rad, ne šali s srcem mojim se;
Če zvest ostane ali bode mi nezvést,
Če zvésto ljubil bode ali me pustí.
Gotóva sem, on terstje upogljívo ni,
Katero vsaka sapa ziblje. Kakor Kern
Stoji nepremakljív, besédi svoji zvest
Ostane vselej Peter. Tak je on! — In vse

Zapreke, srečo nama ki ovirajo,
Sè stánovitno voljo zmôre. Prav za prav
Ovira jo le éna, da je síromak.
Če tehtam pa na tanko, v tem ovire ni
Za naju blagor. Priden, lep mladenič je,
In upam, da prijázna bode sreča mu.
A oče moj je družih misli nego jaz.
Da Peter je štedljív in priden, tega pač
Nikákor ne tají. Naj bode čéščen Bog
In hvaljen, nekaj časa sèm, ni tudi več
Takó nasproten rokodelcem kakor prej.
Pót, kojo je v Gorico stóril te-le dni,
Zastónj ni bila; mogel se je uvériti,
Da, kakor plug, častí je vredno kládivo.

DRUGI PRIZOR.

(JELA in PETER).

JELA.

Oh Peter! Dolgo že te ni biló pri nas,
Da že sem skoro skerb iméla, ali še
Imáš me v mislih.

PETER.

Vselej Jela! Oče tvoj
Pozvâl na delo ni nobeno me ta čas,
Pa priti moral sem, če tudi ne pozvân
In brez opravka ta edini krat, do vas,
Da vidim in pozdravim, sèrce moje, te.

JELA.

Tvoj góvor jemlje mi nemir in skerb. Zakaj
Pa tak' otožno se glasi?

PETER.

Radósti vsa
Skipéva duša mi, odkar besédo si,
Da bodeš moja ali pa nobenega,
Izrékla mi. — A žalost, bridka tuga me
Obhaja, ko pomislim, oču tvojemu
Že kolikrat sem skušal se prikúpiti;
A uspeha nisem še imèl nijednega.
Le kmetovalstvu hvala, vselej pravi, gre,
A rokodelstvo steber je družini slab.
Da dnes s pečenko dobro rokodelec se
Osládi, drugi dan le černi, suhi kruh
Imá za hrano, žejo s samo vodo si

Gasí, to vedno góvori; in žalibog
Le malo upa še imám, da sprémeni
Menénje svoje meni v prid.

JELA.

Veš, dragi moj,
Da stánovitnost vse premore. Kapljica
Vodé izdolbe skalo, neprenéhoma
Če udárja le na isto mesto. Oče moj
Pregóvoriti se še dá, to upam jaz.

PETER.

Beséde tvoje, draga, tolažljíve mi
Že upádajoče nade z nova dvigajo,
In da mi pojde delo lahko izpod rok,
Da skerb za srečo nájino mi dá krepóst,
Naj bolje čútím zdaj, ko moram, žalibog,
Slovó od tebe....

JELA.

Kaj mi praviš, dragi moj?

PETER.

Da, ljuba moja, prišel sem jemát slovó.
Po svetu sreče grem iskát in míroval
Ne bodem, dokler ne dobím si lepe v last

Kmetije. Morda bom, zemljišca góspodar
Bogát, očetu zet po godi tvojemu.
Ta čas pa Jela bodi zdrava, zvesta mi.

JELA.

Kar óbečala sem pred Bogom ti, storím,
Le bodi Peter brez skerbi. Sercé zvestó
Ohránim ti, doklédar bode bilo mi.
A misli, tuji kruh da dobro ne diši,
Da dómovino ljubo zapustiš. — Gorjé
Človeku, ki nestálni sreči úpajoč
Domači zemlji dá slovó.

PETER.

Saj veš i ti:

Kedor ne vaga, nema blaga.

JELA.

Dà, to vem.

Ostàl da bi pa v tergu našem, to želím,
Ker v skerbi reva bi živelá ves ta čas
Pa žalovala bi po tebi, dragi moj,
Ko bi na tujem trúdil se za me.

PETER.

Če Bog

Dá srečo mi po mojem tórdnem úpanji,

Ne bom v deželi tuji dolgo se mudil,
Naj bo to njemu izročéno! To pa vem,
Zamújal časa jaz ne bodem, znoja bal
In žuljev se ne bom, da skoro svoj namén
Doséžem, stopim pred očeta tvojega
Ko bógatin in tebe, draga, pridobim.

JELA.

Nikár ne hodi stran; ostani, prosim, tu.

PETER.

Jaz upam, nama da bo v prid, če strani grem.
A sam ne grem; podoba tvoja pojde v svet
Z menój, katere čas ne zbríše mi iz srcá.

JELA.

Oh, udáj se silni moji prošnji! Ako greš,
Bog vé, kedáj in ali verneš se domóv.

PETER.

Ne delaj sebi praznih, upam, le skerbí,
A meni, prosim, ne slovésa težkega.
Molitve tvoje bodo zla me čúvale,
Sercé bo vleklo k tebi, draga, me na dom.

(Poljubi jo pa otide.)

JELA.

Oh mámica, kakó hudó pogrešam te!
(*strani.*)

TRETJI PRIZOR.

PODKUKNIK.

Zapázil sem, da Peter je iz hiše šel,
A posla ni pri nas imèl. Da Jelico
Rad vidi, vsa znamenja jasno kažejo,
In Jela njega. — Pa kakó stvari stojé,
Gotóv še danes hočem biti. (*kliče*)
Jela čuj!

ČETERTI PRIZOR.

(*JELA prihaja.*)

PODKUKNIK.

Iz naše hiše videl Petra sem idóčega.
Kaj nekaj hotel je tu-lé prijatelj tvoj?

JELA.

Slovó je prišel k nam jemát; na tuje gre
Iskát si kruha, premoženja.

PODKUKNIK.

Prav! Saj so

Težave kládivo, značaj ki skújejo
Človeku ino ga možaka zdélajo.
Naj gre! Saj tebi, mislim, žal ne bo po njem;
Mladéničev je pridnih mnogo še tu-lé,
Premóžnih. Janez, na primér, Podkernikov
Imá na te okó.

JELA.

Zelò je priden fant;

A Petru sem zvestóbo obečála že
Ter up iméla, zet po všéci da vam bo,
On, ki od mladih nog odlično štuje vas.
Saj dobro vem, da skèrben oče ste mi vi,
Da stórite za moje srečo vse, in jaz
Vas rada ubogam v vsaki reči; a le v tej,
Vas prosim, moja naj veljá. Če Peter ni
Po godi vam, pa sama raje ostati čem,
Ko vzamem Janeza; na vaše stare dni
Vas bom, ko hčeri se spodóbi, pazila.
Saj tudi ne bi bilo dobro, da bi vi
In teta sama brez postrežbe moje tu
Ostála.

PODKUKNIK.

Nu! Mnogo vode steče še
Po Soči, predno verne Peter se domov.
Pustiva to! Glej, v hiši je-li v redu vse.

(Jela odhaja)

Tedaj se nisem varal. — Moje je kervi,
Odlóčna ino raje ostane brez možá,
Mladéniča ko vzela bi nevséčnega.
Da moja hči mi ósami, tegà pa ne. —
In prav imá, da rodne hiše se derží.
Kaj bo iz tega, naj odlóci časa moč.
Velika skerb je danes šla iz glave mi.
Da sem je prost, zahváljen bodi večni Bog.

PETI PRIZOR.

(Sprememba. Soba v Šandrovi kerčmi. Za mizo sedijo kovači in kartajo: Lésčar pa Mohorin skupaj proti Vinkliču in Turjānu. Podkernik in drugi Kobaridci stojé ali sedé okoli njih. Zadej se vidijo odprta vrata v drugo sobo; v tej sedita pri mizi zdravnik in učitelj in bereta novine.)

TURJAN.

Vi Vinklič ste igravec, da se usmili Bog.
Kedó vas je učil igráti? Mislite,
Tri trojke imam, dvojki dve pa kupen ás,
Vi pa mu silite v denár, v njegóvo moč.
Jaz vina polič pač bi raje bil zgubil,
Ko to partido, ki sem v rokah jo imèl.
Saj sem na mizo tolkel, da je bilo kaj,
Z baštónskim fantom. Kaj bi še hoteli vi?

VINKLIČ.

Ugániti ne morem, v čem je vaša moč. —
V baštónu takrat nisem dobrih kart imèl,
Z denárjem, mislil sem, da pridem dobro vam;
A sreča je hotéla, ves da Móhorin
Denár nakérpa. Príslepilo se mu je.

MOHORIN.

Kaj? Prislepilo? Zna, kedor pač zna, je rek
Modrósti stare. Vinklič pravi mojster ni.
Dokážem pa prav léhko, da resnico jaz
Vam pravim. Fanta kúpnega in konja sem
Potém odvergel špádnega pa kralja še
Baštónskega položil berž na vaš sem ás,
Dvomíti ni vam bilo, tèrdo da tiščím
Denár. Iméli ste baštón igráti vi.

LĚŠČAR.

Nu! Tá je lepa, prémotiti se je dal.
Človéku marsiktera zmota prignjusi
Živénje. Zmote ne bi bilo večé pa,
Takó jaz mislim, ko kazáti znanja moč,
Sedéti pa pri praznem steklu. Ali ne?

MOHORIN.

Gotóvo! Čúdim se modrosti vaši. Nà,
Prinesi Ana berzo steklo belega,
Da zmoči dobro gerla nam že suha spèt.
Da mère pičle ne prineseš, dobro glej.

ANICA.

Bodíte brez skerbí, prepolna bo za vas.

(otide.)

ŠESTI PRIZOR.

(Podkuknik stopi v sobo.)

MOHORIN.

Podkúknik, zdravi! Dolgo počastili nas
Že niste. Saj bolezen vas vezála ni
Na dom.

*(Anica prinese vino, Mohorin nalije
kozarce pa pravi.)*

Nu, pite!

PODKUENIK *(pije)*

Zdravi, tukaj zbrani vsi!

(Polagaje kozarec na mizo)

Zahváljen bodi Bog! Ko riba sem vam zdrav.
V Gorico sem zalezal bil minúle dni.

VINKLIČ.

Povejte nu, ste-li iméli dobro pot?

PODKUENIK.

Že davno nisem bil v Gorici. Slišal sem,
Da vsa je ponovila se; mislil sem tedaj,
Da predno umérjem, videti čem novi svet.
Napótil sem se v torek koj po pol noči;
Migljále so še blede zvezde; zora ni
Ruména pokala in že sem bil na pol
Poti. O zori sem dosegel klanec, ki
V Ročinj derží pa sili konje iti v stop;
Ob šestih sem kolès zavozil k Fájfarju
Na dvor pa šel po mestu. Govoril o njem
Ne bodem; na postajo hitel sem, ker vlak
Imèl je priti iz Itálije. Na most
Velíki, ki čez Sočo tjè v Ločnik derží,
Sem čúda čakát šel. In skoro kaže dim,
Nebó černéc, da bliža se hlapón; takó
Taffá se mu iz dímnika. Ko pride v vid,
Že čudni stroj do mene prifuščí, gonéc
Brezbrojnih ísker kólobar. Hlóp, hlóp, hlóp
Doní na uho mí, pa v hipu švigne vlak
Naprej, da moških, ženskih še ne morem v njem
Razlóciti. — Osúpel tam stojím! In zdaj
Recíte vi! Ni bistre glave bil ta mož,
Ki znašel táko je mašino? — Svet se ves

Ponavlja res; pač vsega vruga človek si
Izmisli.

ZDRAVNIK

*(ki je stopil med Podkuknikovim govorom
v sobo.)*

Véste kaj je pel že pesnik star
O njem? Poslušajte to pesmico lepó:
Stvari groznih veliko je,
Pa groznjéše ko človek ni!
Še čez sinje morjé hiti,
Ko razsája viharni jug
Ter skoz razbúrkanó, žreče
Valóvjé pót si reže.
V vseh rečeh je znajden
Zoper smert le, revež,
Leka ne najde.

(V tem stopi tudi učitelj v sobo)

PODKUKNIK.

Povédati še nekaj moram. Zvedel sem,
Da v kratkem čez Predél železna cesta Terst
Z Beljákom zveže; tudi govorica gre,
Da v Staro mesto progo ceste te poslé
Od tod, sledé Nedíško strugo, speljejo.

TURJAN.

Gospod zdravnik, posebno vam bo ugódna vest,
To vem, pa tudi nam je ljuba.

PODKUKNIK.

Prav sedáj,
Gospod zdravnik, sem iskal vas domá, da bi
Vesélo vam novóst oznánil. Právila
Pa sta mi to gospóda v kerémi neki dan
Pri Fájfarji; in ker na tanko védela
Sta vse, bi stavil, inžinirja sta bilá.

ZDRAVNIK.

Novica vredna je zlatá. Kaj jé na njej,
Pové v malo dnevih nam Goriški list,
Pa zadnji broj oménil ni ničesa o tem.
Predélsko čerto so že dvakrat mérili;
Pač čas bi bil, da se za njó odlóčijo.

MOHORIN.

Podkúknikova vest je dobra. Kaj se zdi
Pa vam, Podkèrnik?

PODKERNIK.

Jaz terdím, da stóril prav

Bi vrag i ustrégel nam, ko bi želéznice
Pobrál. Očaki naši saj teh čudnih cest
Poználi niso, vendar jim je dobro šlo.

TURJAN.

Zakaj pa ne bi smelo bolje iti nam?

PODKÉRNIK.

Korísti jaz za sé ne vidim v stvári tej
In mislim, da skerbóti mora zá-se vsak.

UČITELJ.

Za unúke in za narod, za deržavo skerb
Iméti, sveta, menim, je dolžnóst možá.

LEŠČAR.

Prav pravite! Saj mertvo zdaj je vse pri nas.
Želézniča će pride čez Predél, bo vse
Drugáče. Dela bo dovolj in óživi
Dolína, obogáti jo promét blagá.

PODKÉRNIK.

Vi pač na malin svoj vodó obračate.

TURJAN.

Mi pravimo, kar zdrava pamet nas učí,
In čudim se, da tega ne uméjete,
Da kjer je delo, tam bogástvo se množí.

MOHORIN.

Razpráva že postaja preživahna mi. —
Možjé pustímo to. Gospód učitelj naj
Zapóje raje pesem, ktero v hvalo je
Doline naše lepe zložil, kakor vem.

ZDRAVNIK.

Prelepa pesem znana že je skoro vsem
In moremo, jaz upam, (*učitelju*)
z vami peti jo.
Dodál sem jaz jej še nektere kitice.

LĚŠČAR.

Učitelj znan je pesnik. — Dějte nu, gospod
Učitelj, naj nas pesmi glas razvěseli.

UČITELJ.

Po vaši želji naj tu pesem zádoni.
(*poje*)

Kern gradí lepó nam deželo krásno,
Burji v bran postavlja mogočna pleča
Bodi — on velí — v kobaríškem raji
Mir med vetróvi.

ZDRAVNIK.

Ko se pa vserdí velikán, gorbé nam,
Plešo koj zgatí ino skrije v tēmen,
Silovit oblák, zagerní pa stresa
Terg kobariški.

Vse hití iskát si zavétja. Plohe
Divja moč prihrúje v nižavo rodno;
Sócin val deróci vertí skalovje,
Sili nevíhta.

Vseh je strah. — Kozárec toláži zbrane
Nas kipéc, govóri in petje milo,
Kedar blisk spodi nas in grom v prijázno
Šándrovo izbo.

UČITELJ.

Kernov drug, verhnik Matajúr, nas brani
Sil, iz Afrikanskih pustín hrupécih,
Stvarja stanovišča radósti zborom
Krilatih pevcev.

Kuk, pokrit zeléno odejo rahle
Trave, pevajočih pastirjev krepke
Délavcem pošilja pozdráve v polja
Rodne nižave.

Tuga če teži ti sercé, podaj se
K cerkvi — sveti Antón, kobariški váruh,
Slavno dal imé je tej božji veži —
Dušo ozdraviš.

Kamor koli ozrèš se v raván, ti kaže
Vás zvoník, leščóč se med drevjem; cerkve
Krije slavalóki vejévje sredi
Trate zelene.

Kakor nit sreberna se vije v polji
Soča, sok vliváje v zemljišče plodni,
Drúži si v pomóč pri vertnarskem delu
Idrijo bistro.

Njima sadonosnih drevés vejévje
Vrača skerb s poljúbi za rast in plodnost,
Ríbičem ne iskáne v naróčje slastne
Siplje darove.

Rod krepák narávi ukazúje v raji
Tem. Deklét njegovih so kras krepósti,
Zala rast, obráza lepóta žarna,
Zdravje cvetóče.

TURJAN.

Kern, Matajúr ino Kuk sta oznáčila dobro
gospóda učitelj in zdrávník preslavni,

Soče nam nista zabila oméniti,
Blagor lijóče v dolino nam z Idrijo;
Slavo sta pela dekletom žarécih očij kobaríškim;
Pólja dostójno sta hvalo bogátega
V pesem prekrasno zapléla; proslávila
Uma pobóžnega cerkve lepó veličastne
pobóžnih očetov sinova pa dala
Svetem' Antónu sta čast. —
Nekaj prezerla sta vendar in grájati
Moram ju tórej: Kovačev oménila
Nista. — Kedó pa izdéla želéznico,
Up te doline, brez nas?

MOHORIN.

Prav pravite, Turján; ni treba družega
Dolini naši lepej, ko železnice.
Če hitel bo še svétovezni stroj po njej,
Potèm ne bo enake daleč na okrog.

UČITELJ (*poje, sbor.*)

Srečni potómci, ki terg naš bodo — sto let
gleda naprej mi okó
V vesélo prihódnost in vse, vse jasno v njej,
Ko v zèrcalu vidi to-le — ne terg ko zdaj, pak
mesto imeli za dom!

Da, mesto! Matajúr in Kuk, Kern je visóki
graja, mogóčni mu bran; val Sočin mu
Čisti tlak, skoz njé hití zdaj v mórje širnó.

Pòjte z menoj tjè na breg! Že jez obdaja
sterm ga in silno močán,
In stéza po njem se prelép, nov kolodvor.
Ven vrejo ljudjé, ki jih sèm Terst, prašni Beč v hlad
zdravja pošilja iskát,
Ko solčni žar tam žge, podí iz mest ven ljudi
zračne med góre; in glej sèm vrè čez most
V mesto — ni jih šteti glav; prah dviga se v zrak.

Vsi na terg vró, kjer imá svoj
dom, veličásten in nov,
Sveti Antón, sred mesta slovéčega. — Stolp, glej,
skriva zlat svoj križ v oblák,
Dviga poslópje spored se —
mestne preudárja rečí v njem mestni zbor,
Kaže bogástvo povsód se — vsega, kar češ,
nudi sloveči ti terg.
Zlati vek ta je. — Za sto let živ bi rad bil.

Konec prvega dejanja.

DRUGO DEJANJE

(Soba v Podkuknikovi hiši. Jela in Vida šivate)

PERVI PRIZOR.

JELA.

Le urno, urno; v kratkem bo očetov god.

VIDA.

Le bodi brez skerbí, dotlé bo v redu vse. —
Zakaj pa tužna si takó in slaba dnes?

JELA.

Oh, skerb po njem in žalost niste dali še
Očlj mi prošlo dolgo noč zatísniti. —
Vesela letos jaz ne bom, ko sem bilá
Minúlo srečno leto na očetov god.

DRUGI PRIZOR.

(Prejšnje in Katra).

KATRA *(Jeli)*

Pozdrave serčne ti pošilja Peter še.
Ni dolgo, kar je vzel od mojstra svojega
Slovó.

JELA.

Takó še véeraj ni otóžno mi
Biló pri serci, ko mi je naznanil svoj
Namèn, pustíti Kóbarid. Sedáj-le pa,
Ko ni ga v tergu, prazen ta se ves mi zdi.

(Katri)

Da si pozdráve, more biti zadnje, še
Prinésla mi njegóve, Katra, hvala ti.

VIDA.

Nikár ne bodi žalostna in tužna. — Jaz
Ne dvómim, vse oberne se na dobro ti,
Saj blágoslov je s tabo tvoje matere.
Zapójmo, hočeš, pesem, ki je pela jo,
Ko bila mala si, ti tvoja mamica;
Tekój bo tuga proč, pa se razvéseliš.

JELA.

Zapójmo pesem; vsélej umiri sèrce mi.

(Zapojejo)

Spavaj dete, spavaj,
Z angeljci se smehljaj,
Čuva saj máterino te okó.
Skákljaj dete, skakljaj,
Po livadi in po gaji,
Tergaj rože, tergaj,
Vpletaj vence, vpletaj
V zlate lase si;
Pevaj dete, pevaj,
Kar učí te sèrca
Čut nedolžnega.
Rasi dekle, rasi,
Brez skerbí in tuge,
Čuva saj máterino te okó.
Ko zapústiš rodno
Hišo, ne se bati
Dete ljúbljeno:
Saj s tebój povsódi bo
Máterina skerb;
Vselej v zlu saj mati
V varno svoje sprejme te naróče.
Ko ugasne njej okó,

Dete ne se bati,
Njen saj blagoslov
Bo zvestó te spremljal,
Dokler tudi ti očesa
V spanje ne zatišneš zadnje.
Bog pa usliši dobrotljivi
Prošnje, ki jih k tebi mati
Iz dna srcá dvigúje
Za dete svoje ljúbljeno.

KATRA.

Ko bila oče bi Podkuknik jaz, bi že
Prav dobro znala, kaj storiti.

VIDA.

Kaj pa, nu?

KATRA.

Nu, vzela bi za zeta Petra v hišo si.

VIDA.

Nu, nu, besede rade željam služijo.
Sedáj pa idi, doli ni nijednega.

(Katra otide; Jeli)

Le pusti, moja gólobica, meni skerb,

Da ti umečim očeta. Ne zboléti, veš!

Tvoj óbraz danes, moram reči, všeč mi ni.

(*tího*)

Stopinje slišim, zdi se mi, očetove;

Odnési delo koj, da ne zapazi ga.

(*Jela otide.*)

VIDA (*sama*).

Nikdár pač nema biti, da bi prišla mi

V nesrečo Jela; saj terpela sem že jaz

Dovòlj. Zakaj naj ona bi terpela še?

TRETJI PRIZOR.

(VIDA, PODKUKNIK.)

PODKUKNIK.

Na znanje daje mi le mile pesmi glas,

Da v hiši ste. — Pač čudno sega mi v serecé

Ta pesem in odmév glasú, ki v srečnih dneh

Minúlih je veselja bil bogát mi vir,

Na uho udarja mi iz nje ter budí

Vesélje in otóžnost kar ob enem mi.

VIDA.

Pač čuden mož si ti, da pesem tvojega
Otroka gane ti sercé, za žalost pa
In bol sercá ne brigaš se njegovega.

PODKUKNIK.

Kakó, da ne?

VIDA.

Saj nečeš tí še slišati
O Petru, njej ko vene v tugi zdravja cvet,
Da žalost, hočeš-li, jo tiha pógubi?

PODKUKNIK.

Nu, nu! Jaz mislim, da ne bo nič hudega.
Saj Peter nema prómoženja. Zdaj naj gre
Na tuje, naj imétja kaj dobí, pa naj
Poskúsi strogi uk svetá: potèm se bo
Že videlo, če Jeli še ostane zvest,
Če bode hotel jo, ko verne se domóv....

VIDA

Ko verne se domóv! Da človek bi le bil
Gotóv vernitve. Tudi ranjki Janez moj,
Stric Petrov, je na tuje šel imétja si

Iskát, k očetu ni se vernil me snubít.
Bilá je zakopána moja sreča ž njim.
Živéla sem potém za srečo Jele le
Ter mater skerbno nadomestovála jej,
Ki je nemíla smert jo rano vzela njej
In tebi. Če se Jeli kaj zgodí, potem
Pokóplješ mene tudi. Misli, bila je
Za srečo njeno tvoje Neže zadnja skerb.

PODKUKNIK.

In Neže zadnje poročilo sem volján
Zveršiti. Upam saj, po vsacem da ne bo,
Ki gre na tuje le za čas; da Jelici
Sercé ne počí kratke zbog ločitve te.
Da tí skerbíš za njó, ko druga mati, tó
Priznáti moram in iskrena hvala ti
Zató. — In ti si z milo roko rano mi
Celíla, kí je vsekla jo nemíla smert
Globóko sercu mojemu, pokosívši mi
Preljubo Nežo, zvesto moje sòprugo.
Zató imáš pravico materínsko res,
Iméti pazno skerb za srečo Jelino.
A tudi jaz želim jej srečo, stalno pa,

Zató zahtevam, zet da naj ne pride mi
Brez pripomočkov, brez blagá čez hišni prag.
(*strani*)

VIDA (*sama*).

Takó so ustvárjeni moške! Iménje, tó
Jim je nad vse. — Takó je góvor se glasíl,
Kateri je za vselej meni srečo vzel. —
Zakaj pa tožim? Da za srečo svojih vseh
Skerbím po svojej moči, to mi sladko zdaj
Uzročúje srečo. Upam, koncem svojih dni
Zastonj živéla nisi, mi poreče vest. —
In tebi Janez, ki si hotel dati mi
Dokáz ljubezni skerbne, predno si očí
Zatisnil ter po zvestem mi človeku v dar
Poslál dobičke svoje, zdravjem plačane,
Po godi, upam, storim, če obrnem tvoj
Pomnóženi zaklád le Petru, Jeli v prid.
(*strani*)

ČETERTI PRIZOR.

(Sprememba. Soba pri Šandru)

PETER

(stopi v sobo, na herbtu ima telečnik, v roci palico.)

Saj enkrat hočem okrepčati se tu-lé,
Še predno zapustím dolino ino vse,
Kar sèdaj ljubim v njej in vsélej ljubil bom.

PETI PRIZOR.

ANICA *(stopi v sobo).*

Očf pač trikrat srečne, ki te vidijo!
Saj ni navada tvoja sèm zahájati,
To mora že poseben biti uzrók, da ti
Zalézeš v kerčmo.

PETER.

Res je kaj posebnega:
Od dóma grem; napótil sem se v širni svet.

ANICA.

Teléčnik dokazúje, da na daljno pot
Ženó te nade. — Kaj je temu pa uzrók,
Da hočeš dati nam slovó, zapústiti
Dolino našo krasno v tem, ko bodo nam
Železnico ravnáli?

PETER.

Pa kedó ti je
To pravil?

ANICA.

Nu, Podkuknik včeraj. Zvedel je
Novico to v Gorici, kjer je bil te dni.

PETER.

Kedáj pa delo začnejo, to vedi Bog,
In žalibog zdaj take so okólščine,
Da me ženó na tuje.

ANICA.

Oj, okólščine!
Že vrablji žvergolé po strehah, Jelo da
Podkuknikovo rad imádeš, česar pa
Podkúknik nema, menda, rad. —

PETER.

Ne vtikaj, veš,

V zadeve moje ti jezika! Raje mi
Prinesi vina, da močl dobim za pot.

ANICA (*gredé.*)

Zadéla vendar pravo sem.

PETER (*sam*)

Oh, žalibog!

Zadéla res si pravo, radovédnica.
Da bodo zdaj železno cesto delali,
Od njé pa v prvič slišim in če tó je res,
Bi skoraj bolje bilo tu ostáti. Bog
Pa védi, če resníca je v novici tej;
Saj verni svet laž marsiktero véruje.
Zdaj gredem, kar si koli bodi, v beli svet.

ŠESTI PRIZOR.

(MIROSLAV in ANTON *stopita v sobo*)

ANTON.

Presnéto! Pot se vleče; polomljénega
Od hoje že se čutim; žeja me morí.

PETER (*tiho.*)

Gospóda, rad bi zvedel, kaj, kedó da sta.

MIROSLAV.

Še sreča, da je bilo vreme ujókano,
Do solnce peklo ni, ko sva prav trudna že
Dolino od Tomína gori mérila.
Kaj méniš ti, želéznice po njej ne bo
Težávno delati?

ANTON.

To menim tudi jaz.

PETER (*na glas.*)

Gospóda! Morda inžinirja sta vidvá,
Če smem vprašáti, ki dolino merita?

MIROSLAV.

Kar praviš, inžinirja sva. Zakaj pa ti
To naju prašáš?

PETER.

Tù so danes pravili,
Da bodo zdaj éez Kobarid železnico
Ravnáli. Míslil sem tedáj, da sta vidva...

MIROSLAV.

Gotóvo inžinirja, ki sta v terg prišla
Zarád železne ceste. Nu, zadel si jo.
Speljána v kratkem po dolini bo. Zakaj
Pa hočeš iti prav sedáj v široki svet,
Ko delo dá zaslužek tu? Govóra glas,
Da Kobarídec si, spričuje; tvoj namèn
Naznánja jasno pa telečnik.

PETER.

To je res;
Iz Kobarída sem, kováč.

MIROSLAV.

Kováč? In greš
Po svetu? Trikrat srečni vsi kovači tu!

PETER.

Po svetu iti sreče mislil sem iskát,
Pa cvenka pridobíti, pótlej se domov
Verníti, bil je moj namèn.

ANTON.

Jaz mislim pa,
Da si dovòlj zaslužiš tu, če kládivo
Sukátí znaš, če delo te ne klade v strah.

PETER.

Nu, al' ga znam! Postávím jaz se vsacemu
Za delo rad, če treba... pa...

SEDMI PRIZOR.

ANICA

(prinese vino in šepeta Miroslavu na uho)

Zaljúbljen je.

(glasno)

Gospóda, dobro dóšla!

MIROSLAV.

Zdrava dekla! — Dà!

Ljubezen huda je bolezen, zlasti pa,
Če ona neče serčnih ran ozdráviti.

ANICA.

Njegova Jela bi sercé ozdrávila
Prav rada, pa Podkúknik, njezin oče, mu
V zdravilo neče dati je. — Zaukázeta
Rebúle, cividína pa pod zóbe kaj
Krepílnega?

MIROSLAV.

Le cividina dóbrega

Prinesi; lačna nisva še.

(Anica odhaja.)

(Petru)

Podkúknik! Saj

Midvá ga že poznáva. Mož je póštenjak,
Še stare korenine. Sèšla sva se ž njim
V Goríci v kerémi neki dan pri Fájfarji.
Ko zgrelo vince je biló možgáne mu
Pa jezik razvozlálo, je razkrivši vse
Na tanko misli svoje nama pravil, kar
Pri serci mu je bilo. Da na kratkem ti
Povém: strebíti sva si prizadévala
Na moč predsodke stare iz glave terde mu
Nekóliko. Na zadnje se je vendar vdál;
Da čast kovaču gre, ki umno suče dlan,
Pritèrdil nama je.

PETER.

Sprosíti bi se dal,

Verjámem vama, naj bi jaz denarjev kaj
Imèl, pa gotovíne nemam, žalibog!
In terdo uboštvo sili me, naj grem za zdaj
Po svetu; naj dobím, da moč mi bode s čím

Na lastne noge se postáviti, tekój
Povèrnem se domóv in...

ANTON.

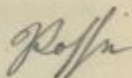
Jelo vzámeš, ker
Podkúknik ne odréče bogatínu, vem
Gotóvo, svoje hčere.

MIROSLAV.

Slušaj! Jelico
Dobiš za ženo, predno mesec dóverši
Okoli zemlje še svoj neutrudljivi tek,
Če hočeš tu ostáti.

PETER.

Resno ali le
Za klafe govoríte?

MIROSLAV.

Resno govorím.
Namèn je namreč vlade, delo da imá
Začeti in speljati cesta v kratkem se.
Zató bo treba v kratkem mnogo delavcev,
Kolárjev pa kováčev, samokólnic broj
Priméren broju delavcev velicemu
Da se pripraví; treba bo nadzórnik

Nad vsa ta dela nam, da dobro se zveršé.
Nadzór in dela velik del pa lahko ti
Dobiš, če si za delo to pripraven mož.

PETER.

Služiti dobro vam, saj vestno skerbel bom.

MIROSLAV.

In evenka tukaj pridobiš, da bode še
Podkúknik prav vesel, če vzameš Jelo ti.

PETER.

Ne mislim tega; up pa, da mi dá poslúh,
Imám, če pojde dobro mi. Doséžem to
S pomočjo vájino, gospoda sta zlatá
Pač vredna.

MIROSLAV.

Dvomiš? Kar sem rekel ti, to bo.
Kovače kóbariške in kolárje berž
Sekliči; sèm pripraví jih, da, česar nam
Bo treba, zgovorímo.

PETER (*vstane.*)

Berzo bodo vsi
Po vaši volji tukaj zbrani.

MIROSLAV.

Tudi glej,
Da pride sèm Podkúknik.

PETER.

Ni ga treba sèm
Poklícati. Nerád bi k njemu šel. Saj sèm
Prihája maslic vina pít vsak ljubi dan.

MIROSLAV.

To vedi ti; kovače skličí sèm tedáj.

PETER.

Po njé hitím. Prepričate se sámi koj,
Da so možáki; všeč gotóvo bodo vam.

(*straní.*)

ANTON.

Prav dobro mi dopada mladi ta kováč.

MIROSLAV.

Podkúknikove hčere ženin se je zdel
I meni vreden, da bi ga podpírala.

OSMI PRIZOR.

(MIROSLAV, ANTON, ANICA).

ANICA (*prinese vino.*)

Navèrtala sem sodič cividína prav
Za vaju, ki želodca trudno moč krepí,
Pa berzo do jedí prijetno slast zbudí.

(*nalivaje kozarca*)

Pogléjte barve! Zdi stopljéno se zlató!

MIROSLAV.

Hvaležna morava ti biti, da skerbíš
Takó za naju. Kerčma naj bo hváljena
Zarad kletárice.

ANICA.

Pa kje je Peter? Saj
Ni vzal za zlo šaljivih mojih besedí?

MIROSLAV.

Zakaj bi jih jemál za zlo? Poslál sem ga
Po opraviilu ven.

ANICA.

Gospóda, dober tek.

(odhaja).

MIROSLAV.

Kaj ne, da je prav berhka ta kletárica?

ANTON.

Da, živa kakor sploh ljudjé doline te.

DEVETI PRIZOR.

(PODKUKNIK, prejšnja.)

PODKUKNIK

(stopi v sobo in sam sabo govori).

Slovó je Kobarídu dal; Bog váruj ga!
Skerbí je vendar Vídin góvor mi zbudíl
In družbe mi je treba, da se prévedrim.

*(Gre na ravnost proti drugim vratom, iz
kterih prihaja Anica in pravi)*

Oj Anica, prinesi kapljo dobrega.

(Ko se oberne pravi mu)

MIROSLAV.

Da ste mi zdravi! Véseli iskreno me,
Da vidim znanca ljubega na tujem.

PODKUKNIK.

Oj,

Gospóda! Ne hudújta se, da vaju koj
Zaglédal nisem; tudi jaz, verújta mi,
Vesél iz sèrca sem, da učákal sem to čast,
Pozdráviti v domáčem kraji da takó
Učéna, modra znanca mi je dano.

(Sega jima v roke pa nadaljuje)

Pa

Kaj vaju je prineslo v terg zapúsčeni?

MIROSLAV.

Zapúsčén da ne bode nikedár odslej,
Skerb resna bode vladi; práv zató midvá
Prišla sva gori.

PODKUKNIK.

Oh, kakó bi bilo to?

MIROSLAV.

Priprave sva za delo prišla gotovít,
Da berzo, ko deržavni zbor dovóli v to

Potrebne stroške, mogla bode gradba se
Začéti važne čez Predél železnice.

Posebno samokólnic bode treba nam.

Kovači in kolárji dela bodo tu

Iméli pa zaslužka na obilo vsi.

PODKUKNIK (*tiho.*)

Če Peter še izvé, po kaj sta prišla gor
Gospóda, vest priklene nova ga na terg.
Kaj čém storíti? Skerb povrača prejšnja se.

(*na glas.*)

Pri Fájfarji v Gorici ko smo bili vkup
In sta mi modrovála o železnici
Gospóda, inžinirja, zdelo se mi je,
Da sta in varal da se nisem, sem vesel.
Pa vendar nista obečála, v ta namèn
Da gor že v kratkem prideta.

MIROSLAV.

Nenádoma

Prišél je nama ukáz, naj greva v Kóbarid.
Po sreči pa dobila sva kovača tu,
Ki hotel dati Kóbaridu je slovó.
Dopádel nama je takó, da misliva

Zročiti njemu dela velik del in skerb,
Da drugi dobro ga zveršé.

PODKUKNIK (*tiho.*)

Dobiček lep
Bi dalo delo mu, nadzór veliko čast.

(*Na glas*)

Le Peter je na tuje dnes napótil se.
Če njega sta dobíla, srečna sta zares,
Ker délavec je vesten, uren, da iz pod rok
Gre delo njemu kakor maloktéremu.

ANICA

(*prinese vino pa pravi nazaj gredé*)

O Petru govorijo; poslušáti čém.

MIROSLAV.

Da slišiva to hvalo še iz vaših ust,
To naju jako véseli, ker póštenjak
Ste, znan po vsi dolini; tórej je zlata
Beséda vaša vredna. Brez skerbí sva zdaj
In berzo pogodíva, česar treba, ž njim,
Ko pride sèm s kovači.

(*Peter se prikaže na vratih.*)

Glejte! Že so tu.

DESETI PRIZOR.

(PETER pa kovači in DRUGI KOBARIDCI stopijo
v sobo.)

PETER.

Kováče Kobaríške vse seklical sem
Po vaju volji. So Turján pa Móhorin
In Léščar, znana dobro Kobaridcem vsem
Trojica podkováčev, cvet kovačev vseh;
Ta, Vinklič, Kobaríški verli je kolár:
Ponújajo se vama, če jih hóčete,
Za delo. Pórok sem vam jaz, popólnoma
Po volji vsako delo vama da zveršé.

(*Podkukniku*)

Podkuknik, vi sprejmíte serčni moj pozdrav!

MIROSLAV.

Kaj znate vi kovači, razložite mi,
Ker mož sem, ki ceníti vaše delo zna.

LÉŠČAR.

Kedó železo zna varíti boljé vam
Ko jaz? Moj tike tak, tike tak, tike tak
O zori zbuja vse soséde, k delu jih

Povablja; in ko družim sladko spanje še
Napénja plučni meh, nateza nóga meh
Kováčji moja urno; iz žerjávica
Plamén budí požrešni, ki čez noč je spal;
In kakor da pokoja tako dólzega
Bi bilo njega sram, pa dohitéti bi
Zamúdo hotel koj, z jeziki žgóčimi
Želézo černo liže jezno; barvo mu,
Mečéc ga, svojo daje, ktere škrat je sam
Vesél. Pa klešče se železa usmilijo
Ter v hlad na naklo ga denó. A kládivo
Ne briga milost. V silni žar razbéljena
Kovina jeca, iskre goni sèm ter tjè
Pod udárci kladva težkega; obupno se
Na zadnje vije, kakor kaže kladva udár:
Kot bokla v pestu krog podvozi se vertí,
Al vam oklépa kakor šína kròg platišč
Ter sili ja z objemom vročim krepko v stik,
Al dela terden voz ko močna letvica.
Po vsem kovine upórno moč da si ukrotím,
Hladím po žilah jej gorečih jezo še
Kipéčo v vodi. Stiska se železo v njej,
Ker mráz je stresa, pa se vjeda silno v les,
Da les, železo v eno truplo zdita se
Potèm stopljéna. Delo dela mojstru čast!

MIROSLAV.

Če znate kládívo sukáti, kakor ste
Sukáli jezik, terdna dela zdélate.
Kaj znate Vinklič, tudi vi povejte mi.

VINKLIČ.

Platišča vsa da stično se mi króžijo
Enakomerno pa da se naslánjajo
Na pestá krôg, na tèmelj, kteri daje moč
Kolésu: préček dvoje močnih vsakemu
Podstavljam za podporo terdno; a za tó,
Od précke préčka ravnómérno da stoji
Oddáljena in tlači vozno breme vse
Enako na vreténo, moj šestár mi je
Porók. Brez vse zamúde teče kakor blisk
Koló po cesti gladki, ktero roke so
Pripravne moje zdélale; le brez skerbf
Žívénje drago ízročíte vozu, ki
Derčí na teh kolésih. — Ta je moja část!

MIROSLAV.

To nam je dober znak, da služi vam šestár
Pri delu; hlapec tak je dober póмагаč.
Recíte tudi vi, Turján; mí vašo část.

TURJAN.

Bi bilo li mogoče cesto ugliediti
Kolésom s kladvom, batom samim, sodi naj
Gospódom slavni par. — Na veke vroči pot
Bi s čéla tekel po životu délavcem
In roke močne truda pač bi pešale,
Hotécim po ogrómnih skalah dolbsti pót;
A pridem jaz z vertáлом, ktero umno sam
Sem nádil, kálil, pa se delo koj zverši. *Fullan*
Ž njim v terdi drob skalovja zvértam gladko pót
Za pómagača silnega, za strelni prah,
Ki v strugi mirno spava mu navértani,
V zavétje dokler délavci se spravijo:
Ko goba tleča životvorno iskro pa
Do njega spelje, čuti berzo silno moč,
Ki biva v njem, in rob razcépi hípoma,
Pošilja grom po stenah, hribih in goráh
Na hvalo mojstru, ki z vertáлом terdim pót
Naprávil jezi je njégovi v skale drób.

MIROSLAV.

In kjer je rob molél nad robom, stena je
Lovila steno, zéval strašno je prepád
Globóki: tam s pomóčjo stroja vašega
Prav lahko inžinirji cesto speljejo,

aba

ANTON.

Ki veže sela, daljna mesta niza in
Dežele, svet široki sklepa, stiska vkup,

ocufriedrich

MIROSLAV.

Ljudí povablja, naj zročijo brez skerbí
Živénje drago vózu, ki po njej ko blisk
Hití. Skalóvje večno pričá vašo část.

(Mohorinu)

Kaj more vaša spretna roka ustváriti,
Pa ví povéjte.

MOHORIN.

Saj ne boste delavcem
Veléli, naj z rokámi v samokólnice
Opóko, grobljo méčejo, s pestníco naj
Debélo tréskajo kaménje, s persti ga
Izrúvajo. Cempínov, batov in lopát
In drogov zdelam, kólikor jih treba, jaz,
Da delo pojde jim od rok brez vseh ovír.

MIROSLAV.

Ko cesta gladka bo speljána, pridni kmet
Z orodjem vašim delo novo poleg njé
Začnè; prekoplje zemljo prej neplodno mu;

Samótna cesta se obljúdi vidoma;
Iz terga kupci v terg obilnost vózijo
Pa iz mesta v mesto, ki se širi v kraji prej
Neznanem.

MOHORIN.

Siromák, gospód, meščán in kmet
Neskončno hvalo meni, meni pojejo.

MIROSLAV.

Prav dobro ste mi skušnjo vsi opravili.
To moram reči, da razúmni, pravi ste
Prosvétonosci tù. Po volji moji ste.

TURJAN

Da žal ne bode vama, če zaúpno nam
Zročita delo, to bo naša resna skerb,
Terdíti smemo. Vam, Podkuknik, hvalo pa
Posebno reči moramo, da ste novóst
Vi prvi nam prinesli, ktera se je v prid
Nam Kóbaridcem danes že uresničila.

PODKUKNIK.

Gospódoma le hvala gre, katera sta
V Gorici mi novóst le-to povédala.

MIROSLAV.

In vi možjé ste vóljni za želéznico
Prevzétí dela, ki so silno nujna že?

TURJAN.

Veséli bomo, ako bomo mogli vam
Po godi ustreči.

MIROSLAV.

Vinklič vi, kolarjev cvet,
Tedáj si vzámete kolarje na pomòč,
Ki so v dolini, berzo da napravíte
Prav terdnih, ročnih sámokolnic tisoč pet.
Vi Móhorin, ti Peter, Lésčar, vi Turján
Kováli boste vsak enaki broj. Lopát
Cempínov, drogov, kólikor jih treba bo,
Izdélata Turján in verli Móhorin.
Mi sámokólnice po šest goldínarjev
Plačújemo, pa tudi vam jih plačamo
Takó, če zadovoljni ste.

TURJAN.

Jaz míslim, dà.

MOHORIN.

Kakó pa dà!

LÉŠČAR.

I kaj bi ne?

VINKLIČ.

Naj bo takó!

MIROSLAV.

In Peter bode óskerbnik ter pázil, da
Za vsako tãrden les se vzame, da oklãp
Bo dober. — Novcev trideset od vsake jaz
Obljúbim njemu. Drugo pa orodje vse
Po ceni vam tu-lé navadni plačamo,
Če vam bo prav.

TURJAN.

Takó bo prav popólnoma.

MOHORIN.

Kakó pa da!

LÉŠČAR.

I kaj bi ne?

VINKLIČ.

Naj bo takó!

MIROSLAV.

Še nekaj! Jaz ponúdbu vašu moram še
Posláti pisane v Gorico, póterdi
Da naše dogovóre viši inženir.
Zapišem tórej jih do jutre; vi pa list,
Če prav vam bo sestávljen, vsi podpišete.

PETER.

Pravično zdi se meni to zahtévanje.

Vsi drugi.

To ménimo i mi.

MIROSLAV.

Takó je v redu vse.

ENAJSTI PRIZOR.

(Prejšnji, ANICA).

ANICA *(Podkukniku)*

Poslali klicat vas, Podkuknik, so domov.

PODKUKNIK.

Kaj more biti, da domov me kličejo? —
Pozdravljam vas, gospóda in prijatelji!

(Odhaja.)

MIROSLAV.

Bog z vami, jutre bomo še se videli.

DVANAJSTI PRIZOR.

(Prejšnji brez Podkuknika.)

ANICA *(Vinkliču.)*

Povéjte, kam denarja silo dénete.

VINKLIČ.

Za zdaj prinési vina, da gospódoma
Napíjemo. Z denarjem kaj storím, še le
Premislím. — Peter kaj storíti mislíš ti?
(*Anica gre po vino.*)

MOHORIN.

Svetújem naj nevésto zbere. Mož je mož
Še le, ko ima ženo in otroke.

TURJAN.

Prav,
Prav pravi Mohorín! Sam Bog je vredil to,
Da človek potrebúje pomočnice, ki
Živénja manjša, lajša težko bútaró.

MIROSLAV.

In jaz želim, da Peter bi si ženo vzél.
Na dom privézan bo takó pa jaz gotóv,
Da sílil v svet ne bode več, pustívši tu
Začeto delo.

PETER.

Saj nevesto zbrati ni
Kaj težka reč, pa....

VINKLIČ,

Kaj „pa“? Zdaj si bógatin
In smeš snubíti tudi bogatína hêer.

(Anica prinese vino.)

MOHORIN.

I nu! Zgodíti more se, kar ni doslé
Mogóče bilo. Dnes smo zadobili čast
Kovači. Živela gospoda, ki sta vzor
Odperla nam na boljši čas!

MIROSLAV.

In živeli
Kovači, kteri bodo nas podpírali!

TURJAN.

Jaz sí ne morem kaj, da ne bi vabil vas,
Kováško pesem znano naj zapójemo.

(Zbor poje)

Ni možá ga nad kováča,
Prosto svoj obráz obrača,
Si pomága, krepko nógo
In prečvérsto roko imá.
Dela pridno, tvorov mnogo
Z umom, z dlauom dókonča.

Spušča udár ko blisk na udár,
Udár na udár,
In na jéklu jekló
Ko grom mu doní;
Zastonj kládva nikdár
Kováč ne vihtí.

Besédo ljubi on prijázno,
Čerti govorjénje prazno,
Mož beséda, domačije
Krepek sin, váruh pravi,
On razdróbi in razbije,
Kar sovrág v kvar napravi.
Spušča udar ko blisk na udár,
Udár na udár,
In na jéklu jekló
Ko grom mu doní;
Zastonj kládva nikdár
Kováč ne vihtí.

Konec družega dejanja.

TRETJE DEJANJE

PERVI PRIZOR.

(PODKUKNIK, VIDA).

PODKUKNIK.

Saj opet je na nogah in pri moči že.
Nu, húdega ne bo; to terdno upam jaz.

VIDA.

To tudi jaz želim; a ona, zdravja cvet,
Ni še čutila prej nikdár omóttice.
Tu vidiš slabi sad ravnauja tvojega!
Če verne Peter srečno se na dom, dobí,
Bojím se jako, v njej le ovenél še cvet. —
Na vsak načín naj pride gledat jo zdravník.
(strani.)

PODKUKNIK.

Pač blága duša, ki za druge le živi!

DRUGI PRIZOR.

(PODKUKNIK, MIROSLAV, PETER).

MIROSLAV.

Vsled prošnje, ktere nisem mogel Petru pač
Odréči, ker je radi mene tu ostál,
Nadlégovat sem moral priti vas na dom.

PODKUKNIK.

Pohód je vaš mi, prosim, v čast in jako ljub.

MIROSLAV.

Ker ste hvalili danes sami Petra mi,
Imèl sem up, nevšéčna da ne bode vam
Beséda, ki porečem mu jo v prid. — Naj smem
Prositi tórej, vašo pridno hécíco
Da v zákon daste, vaš še blagoslov mu v dar.

PETER.

To, kar je prosil slavni že gospod za me,
Lepó vas prosim in ponižno tudi jaz,

Da oče bi postáli meni, ki čislám
Vas ko očeta, ter mi dali Jelico
Za ženo, ker živéti tu brez njé mi ni.

PODKUKNIK (*Miroslavu.*)

Gospód! Besédi vaši jaz veljávo rad
Priznávam, ker spoštújem vas, pa prítérdim
Vam tudi, da je Peter vreden vse častí;
A prošnja je prevážna, da bi mogel jo
Koj uslíšati; prenáglíti se pa ne smem.
Zató odlóga prosim, da premislím vse
Na tanko. Pa spodóbi se, da Jela vé
O prošnji tej; saj njeno srečo zdaj veljá.

MIROSLAV.

Jaz pa bi vendar želel, da bi se že dnes
Dognala važna tá-le reč, ker vedeti
Še danes moram, ali Peter izverši
O pravem času delo, ki ga je prevzél,
Kaj smem pisáti inženirju višemu.

PODKUKNIK.

Naj bo po vaši volji. Počastíte me
S továřišem, vas prosim, svojim drevi. Mí
Večérjamo ob osmih.

(*Petru.*)

Pridi tudi ti
In dati hočem ti odgóvor na prošnjó.

MIROSLAV.

Gotovo prideva, ker upava, da nam
Ne boste iz dóma Petra v tuje silili.
Ta čas pa kóbariški terg ogledava
In kraj okróg; saj dobro sva spočíta že.

PODKUKNIK.

Storíta kakor vama drago; prosim le,
Da točno prideta.

MIROSLAV.

Dá! Zbogom za ta čas.

PETER.

Da daste ugoden mi odgóvor, up imám.
(*Otideta.*)

PODKUKNIK (*sam*).

Da moja pót v Gorico bo nasledke te
Iméla, nisem mislil. Človek pač ne ve
Nikoli, kaj prinése slednja ura mu.
Sedáj pa treba koj skleníti, kaj mi je

Storiti. Téhtal, sklépal prav za prav saj sem
Že véceraj, sklenil, kaj storím. — Naj boljši lek
Za njó bi utegníl znati jaz. (klíče).

Čuj, Jelica!

TRETJI PRIZOR.

(PODKUKNIK, JELA).

JELA.

Kaj pa bi radi, oče?

PODKUKNIK.

Nič posébnega. —

Da gre na bolje ti, me seréno véseli.
Bolést prikrade časi se, pa tudi koj
Odléze. Drevi bode treba zdravja ti.
Povábim na véčerjo vse prijateljé
In ž njimi tudi Petra pa učitelja,
Zdravníka, koji skerbno pazi zdravje mi
Že mnogo let Ti skèrbi s teto, da lepó
Pripraviš in spodóбно naši hiši vse.
Vseh vkup nas bo desét.

JELA.

Kaj? Tudi Petra? — Ni
Šel dnes od dóma?

PODKUKNIK.

Saj sem rekel, tudi on
Da pride sèm s prijatli.

JELA.

Je-li res? Kakó
Bi bilo to mogoče?

PODKUKNIK.

Nu, pozneje že
Izvéš kakó. Zdaj idi, vredi vse lepó.

JELA.

Skerbéla bom, da bode vse po godi vam.

PODKUKNIK (*gredé iz sobe*).

Izrékel komaj sem imé jej Petrovo,
Kar zdravja ljubi dar je bil jej opet dan
In moč je našla koj, večerjo dobro nam
Priprávljati. Neslana al preslana bo,
Bojím se jako, drevi marsiktera jed.

JELA (*sama*).

Moj Bog! Od kod prihaja srečni ta prevrát?

ČETERTI PRIZOR.

(JELA in VIDA).

VIDA.

Veš-li novico? Inžinirja v Kóbarid
Naróčevat sta prišla dela, da se koj
Želéznica Predélska začne délati.
Ko sta po Ani zvédela, da misli dom
Tvoj Peter zapustíti in pa še zakaj,
Sta náročila dela mnogo koj pri njem,
Pregóvorila ga, da naj ostane tu. —
Saj sem terdila, vse se ti oberne v prid.

JELA.

Oh teta, hvala serčna za veselo vest!
Da nekaj móra biti, zdelo se mi je,
Ker oče na večerje je prijateljev
Povabil jih desét.

(*Zbor zapaje pod oknom*).

VIDA.

Vabilo ima svoj
Pomén in petje to; pa zdaj le v kuhinjo.
(*Odhaja*).

JELA

(*sama, nekoliko časa posluša petje. potem
pravi gredé v kuhinjo*).

Sercé mi dé, da meni petje to velja,
Da se osóda mi odlóci že nocej

PETI PRIZOR.

PODKUKNIK.

(*petje utihne*).

Povábljeni, jaz upam, vsi prijátelji
Da prídejo nocój za priče, ko se mi
Edína hči imá zaróčiti. Naj Bog
Dá blágoslov, iméla da bi srečne dni!

ŠESTI PRIZOR.

(PODKUKNIK, PETER).

PETER.

Naj Bog vam dober večer dá. Ostáti ni
Biló mi več domá, zató sem prišel še
Pred osmo uro, da iz vaših ust izvém
Osódo svojo. Ne jemljíte mi za zlo,
Če sem prezgodaj prišel.

PODKUKNIK.

Ko je človek mlad,
Pač nema poterpénja; poterpénje pa
Prebije še želézna vrata, právijo. —
Naj bolje utegne biti, menim, Jelici
Da želje svoje sam razlóžiš; kar potèm
Odlóci ona, odobriti hočem jaz.

(*kliče*).

Poslúšaj Jela! Tu je nekedó; želí
Zdaj precej s tabo govoríti. Pojdi sèm!

(*Otide*).

PETER (*sam*).

Jedína saj sva z Jelo dolgo časa že;

Ni treba mnogo besedi, kjer sèrcu se
Sercé je udalo.

SEDMI PRIZOR.

(PETER, JELA).

PETER.

Jela — moja! Dóvoliš,
Da rečem moja? Oče je dovolil že,
Da imenujem te také.

JELA

Kakó je vse
To prišlo? Mislila sem jaz, da že si Bog
Vé kje, ter žalovala. Je-li res tedaj,
Kar sédaj-le je Ana teti pravila,
Da inžinirja prišla. . . . ?

PETER.

Žalovala še
Bi bila, Bog vé, do kedáj, ti ubóžica,
Ko ne bi bil zalézel v kerčmo, v beli svet
Ko sem se bil napravil. Dà, istína je,
Kar Ana vam je rekla: jaz ostanem tu.

JELA.

Glej! Človek naj obrača kakor koli će,
To nič ne zda; kar Bog oberne, to veljá.
Naj hvala bode mu, da zopet si mi dan.
(zopet sliši se petje).
Si ti naprósil pevski zbor, naj poje?

PETER.

Dà,
Prijatelj zbor sem prosil, naj pod oknom ti
Zapoje venček lepih, milih pesmi v čast.

OSMI PRIZOR.

(VINKLIČ, TURJAN in MOHORIN stopijo v sobo).

VINKLIČ *(Petru).*

Oči će takrat moje me ne várajo,
Izbrál si že nevésto ljubeznjivo si
In je Podkúknik berzo spolnil željo ti,
Ker góvorita brez skerbi, zamáknjena
Poslúšata beséde drugi družega,
Da némata pazljívih uh, ne slíšita,

Da tèrkamo na vrata. Srečo vóšimo
Iz vséga sèrca vama za nebrojne dni.

JELA (*sramežljivo*)

Hitím poglédat v kuhinjo, kakó je kaj
Z večérjo, ali skoro bo pripravljena.

(*Otide*).

PETER.

Izbrál sem za nevésto res si Jelico,
Podkúknik voljo pa je njej slobódnó dal,
Na snúbo kak odgóvor hoče dati mi.
Da ni neugóden bil, ste sami vídéli.

TURJAN.

Dà, dà, doslé je sreča ugodna ti bilá!
Takó naj zvesta bode ti vse tvoje dni.

DESETI PRIZOR.

(*Prejšnji, VIDA*).

VIDA.

Veséla sem, da zbrani ste pri nas nocój.

(*Petru*).

Begún posebno bodi mi pozdravljen ti.

PETER.

Jaz nisem upal vas nocoj pozdráviti.

VIDA

(*stopi k omari ter jemlje iz nje krožnike
in perte*).

Čas že je mizo pogerníti; Peter naj
Pomága danes; Jela ima v kuhinji
Oprávití.

PETER.

Poskúsim, če ne bom prevéé

Okóren.

(*Vzame Vidi krožnike iz rok in jih razstavlja po
mizi. Vinklič in Mohorín priskočita pa vzameta
pert. Sliši se zopet petje*).

VINKLIČ.

Naju, veste, da navada ni,
Deržati križem roke.

(Pert raztegujeta).

TURJAN.

Moja, tudi ni.

*(Pomaga krožnike, vilice in nože na mizi v red
polagati. Za nekoliko časa utihne petje).*

DESETI PRIZOR.

(Prejšnji, JELA).

JELA.

Veliko imam pomagálcev; hvala vam.

VINKLIČ.

Jaz ščejam plošče raje nego stikam v krôg
Platišča; vsak rad suče nož in vilice.

ENAJSTI PRIZOR.

(*Prejšnji*, PODKUKNIK).

MOHORIK.

Podkúknik, dober večer Bog daj! Prišli smo.
Nocój se nadejamo prav veselih ur.

PODKUKNIK.

Veselje vaše bo veselja meni uzrók.

DVANAJSTI PRIZOR.

(ZDRAVNIK *vstopi*, za njim NACESTNIK, UČITELJ).

ZDRAVNIK.

Naj Bog vam dober večer dá!

(*Podkukniku*).

Neljubo saj

Ne bode vam, da gosta jaz privábil sem.
Gospód Nacéstnik je pripéljal se čez terg
In k Šandru v dvor zavózil, ko sem šel jaz sèm.
Gospódu, mislil sem, bo dolg čas sámemu
Pri Šandru — kaj bi bilo, da bi njega še,
Naj z nami gre, povabil sèm k Podkukniku.

NACESTNIK.

Nadlego će vam delam, moj pregrešek ni!

UČITELJ.

Pregrešek naju je. Čez terg sem v tem prišel
Prek cerkve, ko gospoda je Nacestnika
Gospod zdravnik na vratih kerčme Šandrove
Pod pázuho prijél ter vabil ga, naj gre;
Jaz kar priskočim, prejmem ga na desno stran
I udáti se je moral moči združeni.

PODKUKNIK.

Hvaléžen moram biti, da gospóda sèm
Sta pripeljála.

(Nacestniku)

Saj také ste dolžni nam
Že davno, biti z nami v družbi; dolg nocoj
Plačájte. Saj smo bili v družbi tudi mi
Velikokrat pri Šandru z vami, ko so vas
Prinésla opravila v Kobaríd. To rad
Imám, da družba se množí. Tu sédite,
(Ponuja mu stol)
Bodíte z nami po domače.

NACESTNIK.

Sèm gredè

Sta právila gospoda shoda vašega
Uzrók veselí mi; hvaležen jima sem,
Da k veselíci tákej sta me zvábila.

TRINAJSTI PRIZOR.

(Sliši se zopet petje. Prejšnji, MIROSLAV in ANTON).

MIROSLAV (*Nacestniku*).

Vas, striček, nadejal se nisem videti
Nocój. Priserčen v Kóbaridu vam pozdrav.

NACESTNIK.

In jaz sem mislil, da še-lé sta v Idríji,
In upal sem, pred vama priti v Kobaríd. —
Prišél je nov mi vladin vkaz, želéznice
Predélske naj preméri čerta bolje se
Na mnogo krajih, naj pregleda se račun
Sestávljeni že stroškov še potém, ki jih
Zahtéva gradba nove te železnice.

(Predstavlja ju zdravniku in učitelju)

Gospód zdravnik, gospod učitelj, brátranca
Sta moja: Miroslav; ta, mlajši, je Antón;

Obá pri meni v uradu inžinirja sta.
(*Kovačem in Podkukniku. — Katra prinese
kozarce in posluša*).

Kar Miroslav je pravil o železnici,
Tedaj se precej ne zgodí. To vendar je
Že zdaj gotóvo, da se bo čez Kóbarid
Želéznicá ravnála, ali da Terbíž
Zavéze z vašim tergom, ali da v sercé
Slovenske zemlje, do Ljubljane čez Tomín
Popélje od beneških pokrajín. Tedaj
Zaslúžka bo dovólj tu-lé; razcvéte se
Tu óbertnija in razúm in délavnost
Prav zdatna bosta kapitála. Brez skerbí
(*Podkukniku. — Katra gre iz sobe*).

Za ženo Petru dajte svojo Jelico;
Jaz hočem vzeti pa pod svoje varstvo ga:
O svojem času prískerbim že delo mu
In lep zaslúžek

(*kovačem*)

in po svoji móci vam.

UČITELJ.

Saj César sam — naj srečno vlada mnogo let —
Želí, da čez Predél bi šla železnica;
Takó odločno pravi dnes Goriški list.

MIROSLAV.

Podkuknik, kakšen daste Petru ódgovor?
(*V tem zapoje zbor pod oknom zadnjo kitico
materine pesmi.*)

Bog pa usliši dobrotljivi
Prošnje, ki jih k tebi mati
Iz dna srcá dvigúje
Za dete svoje ljúbljeno.

(*Vida stopi v sobo.*)

PODKUKNIK.

Imá ga že od Jele ugóden, menim jaz.
Bog blágoslovi ju; naj bosta srečna vkup.

NACESTNIK

(*sega Petru in Jeli v roko.*)

Beséde naj očétove se spolnijo.

MIROSLAV in ANTON.

To vóšiva iskréno vama i midvá.

PETER (*Podkukniku.*)

Sprejmíte vi zahvalo, ki iz sèrca vrè,
Za skázano mi éast! Naj zagotóvim vas,

Da jó ceníti znam in da bom skušal zet
Po volji biti vam do konca svojih dni.

JELA.

Priserčna hvala za beséde blage vam.

ŠTIRNAJSTI PRIZOR.

*(Prejšnji, VIDA stopi naprej deržeč v roci mošnjo,
za njo stopa KATEA in postavi steklenico vina
na mizo).*

VIDA.

Naj bo priserčno družba mi pozdrávljena!
Da bode lažje čakal Peter dela tu,
Naj prejme zdaj iz mojih rok dedíno, ki
Po pravu njemu gre za stricem Janezem:
Pet sto cekinov lepih. Pa kakó jih jaz
Imám, povém na tanko že pozneje ti.

(Ivroči mošnjo Petru).

PETER.

Moj Bog! Prevéč je sreče prišlo danes mi.
Iskréna hvala, teta, za bogati dar!

TURJAN.

Saj smo terdili, da je sreča ugodna ti.

PODKUKNIK (*nalije kozarce*).

Na to veselje le za mizo sédimo.

Za mesec dni pa bo moj god; za isti dan

Povábljeni na svate, kar vas je, ste vsi.

UČITELJ.

Čestítam Jeli ino Petru; vabim vse,

Zdravíco jima naj na čast zapójemo.

(Zbor)

Naj let nam noviči še mnogo živé,

Naj stárost še unukov olajša jim prid;

Saj prid in razúm sta pretvóрила svet.

Naj slovi na vse kraje svetá njih imé

Zarád del, ki jih v čudo ljudi doveršé,

In izverstnih, bogástvo množecih zmišlij;

In slovenski deželi na čast in korist,

Naj ženínov rodbina na veke cveté.

lokla? pag. 53.

šestak? = šestilo pag. 54

nađil? (nađiti) - pag. 55

šćejam? — pag. 78

klafati ^{pag. 44} / šopun uifon
Janežič, Murko